

Pædagogisk nyhedsbrev juli 2017

Det plejer at være let at skrive et pædagogisk nyhedsbrev, og til dette var en stor del – en dåbsta-le – allerede skrevet længe før jeg en aften i Colmar satte mig med computeren for at begynde dette nyhedsbrev. Men denne gang har det har ikke været let og er det fortsat ikke. Et pædago-gisk nyhedsbrev, skal tale pædagogisk, hvilket *ikke betyder* at det skal være let forståeligt. Nej, det skal tale om det vigtige, om målet med opdragelse og undervisning og om hvordan vi kan be-stemme disse mål. Et pædagogisk nyhedsbrev skal med Grundtvigs ord prøve at tale *sandt om småt og stort og klart om alt det høje*, det skal tale om fremtiden, om den retning vi ønsker at gå og hvorfor, det skal være en tale med livshåb, sammenhæng og mening i centrum.

Det er imidlertid svært at tale med håb og glæde, tale om sammenhæng og mening i en politisk styret organisation, hvor der kun opereres med én bundlinje, den økonomiske.

Er pædagogikken så en kamp imod vindmøller? Muligvis, men det billede vil jeg ikke bruge, da det er håb-løst. At begive sig ind i kontingensens labyrint rummer derimod et håb. Håbet om at komme, måske såret men trods alt levende, ud. Har du Ariadnes tråd, som kan vise dig ud, den tråd, der er spundet af åndsfrihed, ligeværd og demokrati – så har du nok også den virkelyst, fan-tasi og tillid til egne muligheder, der får dig til at tage stilling og handle.

Jeg har sammen med en kollega fået den uriaspost at være tovholder på den kommende 1. år-gang, altså at få hverdagen til at hænge sammen for såvel studerende som undervisere og efter bedste evne sikre, at de krav der er til uddannelsen kan indfries. For at dette skal kunne lykkes må vi tænke store dele af uddannelsens vaner og struktur om. Vaner er vanskelig at ændre og såvel mine kolleger som jeg har vaner, har ideer om hvad der er væsentligt, ideer om hvad vi gerne vil give de studerende. Situationen kræver, at vi indgår i nye samarbejder, der kan vise sammenhæn-ge i lærervirksomheden, men som samtidig vil nedtone det personlige særpræg, vi som undervi-serer kan lægge i vores arbejde. Nogle vil måske se det som en fordel med et mere ensrettet for-løb, personlig er jeg bange for, at vi mister meget mere end vi vinder for lærer – elev (studerende) forholdet er selvfølgelig et professionelt forhold med det faglige indhold som centrum, men det er også personligt. Der er en lærerpersonlighed, der prøver at åbne et fagområde, og der er en elev eller studerende, der med sin helt personlige baggrund må prøve at åbne sig for dette. Samle-båndsundervisning vil ikke fremme det relationsarbejde, som undervisning også er!

Lærerarbejdet består i at åbne faglige rum, at give rum for forståelse, at rumme forskellige måder at bevæge og orientere sig i det faglige rum – altså at være i rum. En helt lavpraktisk, men meget væsentlig hjælp til at få dette til at lykkes under forhold hvor vi har dobbelt så store hold som normalt, kunne være at de studerende var i det samme rum, samme lokale, i alle deres undervis-ningstimer.

To forhold taler for dette: Når der bliver mindre lærer-tid til hver studerende, så må vi have noget andet der binder sammen. Kunne vi få det faglige- og det fysiske rum til at falde sammen, så kunne det måske kompensere lidt for den manglende tid – den manglende personlige kontakt. Og så er et rum jo ikke kun vægge og møbler. Jeg bruger mange billeder og har jo den vane at sætte dem op på væggene og bede de studerende forbinde dem indbyrdes ved at trække røde tråde mellem dem. Hænger jeg nu *Immanuel Kant* op på væggen, så kunne det jo være at en matema-tiklærer svarer igen med *Leonardo da Pisa*, eller *Fibonacci* som han nok er bedst kendt som. Herved bliver rummet fagligt, som når man kommer ind i en 1. klasse, hvor hele

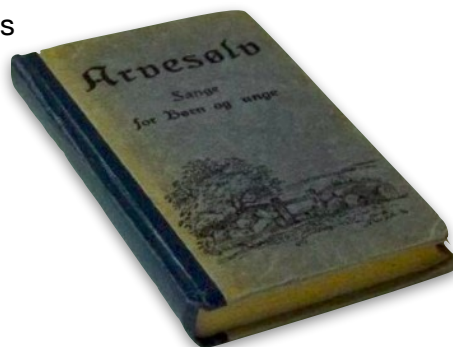
alfabetet hænger over tavlen, men ikke nok med det – rummet kommer til at indbyde til tværfaglige samtaler, til overvejelser over sammenhænge. Er det muligt at trække en rød tråd fra Fibonacci til Kant? Stamlokaler er virkelig lav-praktisk, men kunne blive en uvurderlig hjælp i forsøget på at skabe sammen-hænge, et fixpunkt, i en verden med alt for mange studerende til alt for få un-dervisere i alt for få timer. Og så er det gratis!

Kom der alligevel lidt håb ind i teksten? Ja, for hvis der ikke er noget håb, så kan man jo lige så godt, melde sig langtidssyg med det samme eller lægge sig til at dø. Men pædagogik handler ikke om døden – pædagogik handler om målet med opdragelse og undervisning og altså om livet, om håbet og om viljen til at være menneske.

Livet, håbet og viljen til at være menneske! Vi var til barnedåb i juni, en fest for livet, en fest for håbet og en fest for viljen til at være menneske. Som farfar måtte jeg udtrykke min glæde ved det

nye liv ved at tale til og synge for dåbsbarnet – og lidt for dets to journalist-forældre og de andre, der var til stede.

Til Ella 18. juni 2017

*Verden er så stor så stor
Ella, Ella, lille
Meget større, end du tror
Ella, Ella, lille*

Det er nr. 27. i *Arvesølv*, den sangbog som jeg fik, da jeg, halvt inde i et skoleår, startede i landsbyskolen i Oreby på Lolland. Jeg har haft den siden, men i dag giver jeg den fra mig, du skal have den.

Du har jo allerede en sangbog, men sangbøger kan man aldrig få for mange af, sang kan man aldrig få for meget af.

I den sangbog du har, er der en fjollet sang om katte.

*Der sad to katte på et bord,
kritte-vitte-vit bom bom,
den ene på den anden glør,
kritte-vitte-vit bom bom,
så sa' den ene: "Hør, min ven,
kritte-vitte-vitte-vitte-vit bom bom,
sku' vi ikke kravle ned igen."
Kritte-vitte-vit bom bom.*

Det er en dejlig sang. Melodien er let, teksten er enkel – faktisk handler den ikke om noget, ud over to ret ubeslutsomme katte.

Men du vil lære sange med indhold, sange med handling ...

Det var da en teske puddersukker mester sagde? Jo det var det ...

*Og i smør og sukker kommer
man en halv snes æggeblommer
som man rører ud i gryden
med et kilo hvedemel.
Når det værste er af vejen
krydres peberkagedejen
med et kilo ægte peber
og et lille drys kanel.*

Og det skal I grine af: "Et kilo peber, det går slet ikke." Og helt ubemærket vil du blive pålagt kulturens normer, du vil lære, at *Stjålne kager smager surt, men de kager man ærlig og redelig har købt, smager sødt.*

Sangen fra min sangborg fortsætter:

*Hist er varme, her er slud
Ella, Ella, lille
overalt dog råder Gud
Ella, Ella, lille*

Gud? Ja, ...

*Den kære Gud og skaber den mindste orm er nær,
han føder fugl og markens lilje klæder,
dog menneskenes børn har han allermest kær,
Gud ånder på øjet når det græder.*

Sådan sang vi i kirken og vi sang den strofe, der for mig – og sikkert for mange andre her, er så fast forbundet med barnedåb, at når jeg har været til en dåb, hvor det ikke blev brugt, er jeg gået en tur med dåbsbarnet og sunget den for det:

*Gudsfingrene grande
slog kors for din pande,
Guds Enbårnes røst
slog kors for dit bryst,
thi skal ingen djævel dig skade;
nu kan i din dåb
med saligheds håb
din sjæl og dit hjerte du bade.*

Vi sang det sammen for dig. Det var rart. Du hørte det måske, men forbandt ikke noget dermed. Men det vil du komme til, for selvom du ikke kan huske din egen dåb, så vil du forhåbentlig komme til rigtig mange barnedåb i de kommende år, for dine forældres venners børn – og mon ikke også du får fætre, kusiner og måske en dag bliver storesøster. Det gør du nok.

Det er noget mærkelig noget, det der med Gud. I begyndelsen er Gud bare endnu en realitet i denne underlige – altså under-lige – verden. Men på et tidspunkt kommer tvivlen og hvisker dig i øret, at det man ikke kan se heller ikke findes, så det kan du selvfølgelig ikke tro på. Det skal du ikke blive bange for. Den slags djævelskab har man til alle tider prøvet at skræmme os med, men nu skal du høre, og du skal høre godt efter, for det er en fortælling om et rigtig journalistspørgsmål, sådan et, som er svært at komme ud af, og altid sætter en i et dårligt lys. Spørgsmålet lyder: Tror du på Gud?

De fleste vil få flakkende øjne og nok prøve at fortælle, at et sådan spørgsmål er upræcist, for hvad menes der lige med begrebet Gud ... og ja, selv de fleste præster ville nok blive lidt slappe i knæene, man vil jo meget nødig fremstå som naiv.

Da sangeren Niels Hausgaard blev stillet spørgsmålet "*Tror du på Gud?*" var der ingen flakkende øjne, ingen skælven i stemmen da han svarede: "*Selvfølgelig, jeg er da ikke naiv!*"

Nu var det pludselig journalisten, der stod klædt af til skindet og måtte lede efter en definition.

"*Men er der da noget, du ikke tror på?*" Og sangeren, der jo ikke skjuler sine politiske holdninger, svarede prompte "*Ork ja, Liberal Alliance, Berlusconi og regeringens folkeskolepolitik!*" Tro er ikke at sætte sin hjerne på standby. Tværtimod. Tro er at have tillid og vi må meget gerne bruge vores fornuft og overveje hvad der er værd at have tillid til. Kærligheden eller egoismen. Desværre har jeg ikke selv set det interview med Niels Hausgaard, men det står beskrevet i bogen *95 nye teser*, der her i foråret er kommet på Aarhus Universitetsforlag.

Kærlighed eller egoisme? Kærlighed selvfølgelig! Ikke sandt, Ella – du tror på din mor og far, du kan give dig hen i tillid til deres endeløse kærlighed til dig. Det er en stor gave, den gave, der hedder livet – og det er, på trods af flere tusind års forsøg på at skjule det i underligt sprog, også det Gud handler om. Kærlighed!

Den der ikke elsker, kender ikke Gud, for Gud er kærlighed.

*Kærligheden, hjertegløden
stærkere var her end døden;
heller giver du end tager,
ene derfor dig behager
korsets død i vores sted.*

Og nu er du så blevet døbt, den første af de mange fester, som du er med til og den første der afholdes for dig. I løbet af de næste par år får du bevidsthed og sprog, og du begynder at udforske verden. Din mor og far vil fortsat synge for dig, det bliver mere og mere kompliceret:

*I østen stiger solen op,
den spreder guld på sky,
går over hav og bjergetop,
går over land og by.*

Guld på sky – sikke da noget vrøvl! Ja, er sproget ikke vidunderligt? Og det kan blive endnu værre:

*Se solen stiger op over bilkirkegården
og malkepigen pumper sin ged
mens præstens kone står på hænder for sin bror
og kløvermarken står i flor.
Storken er en dejlig flyver
koen har et dejligt yver,
Danmark er et dejligt land.*

Danmark er et dejligt land!

Ja, du er jo dansker. Hvis dine forældre, som jo har boet et halvt år i USA, havde valgt at du skulle fødes der, så havde du fået dobbelt statsborgerskab.

Det kunne have givet dig nogle muligheder, men jeg er nu glad for, at du er dansk.

Hvad vil det egentlig sige?

Her kunne jeg igen have tage en af mine yndlingsdigtere, Benny Andersen, til hjælp, for han har i sit digt *Skabssvenskere* givet en meget klar beskrivelse af, hvem danskerne er – det vil jeg imidlertid undlade, Ella – men du kan få din far til at læse og udlægge digtet for dig.

Jeg vil imidlertid holde fast i, at I kom hjem og at I lod Ella komme til verden som dansker. Tak for det.

Hvad er egentlig forskellen på dansk og amerikansk mentalitet? Nu skal jeg passe på, at jeg ikke generaliserer, men jeg vil gerne pege på noget jeg holder af ved at være dansk og noget jeg er skeptisk over for i det amerikanske samfund. Der er sandelig også meget, jeg er skeptisk over for i det danske samfund, men i denne sammenhæng vil jeg trække det frem som jeg gerne vil give videre til dig, Ella.

Også det er bedst udtrykt af digterne.

Ja, i kærlighedens rige, ret og magt går hånd i hånd

Du har ikke ret, fordi du har magt, men du får tildelt magt, hvis du handler ret. Magten skal beskytte retten. Det er en tænkning, der kan spores helt tilbage til jyske lov, fra dengang hvor kongen hed Valdemar Sej. Her står, at loven skal gøres efter alles tarv og skal særlig beskytte den svage – den magtesløse. Det er **god** lov!

Der ligger her en ydmyghed over for det liv man har fået, en ydmyghed som også findes i en af de smukkeste danske sange jeg kender.

*Jeg ser de slægter, som gik hen, mens hundredåret skred,
som vandt på Kongedybet, som under Dybbøl led;
de elsked ungt, de drømte langt, de så kun alt for kort,
men frem af dem stod folket. Og dette folk er vort.*

Den ydmyghed er jeg stolt af og den vil jeg gerne formidle videre til dig. Derfor bliver jeg også forstemt, når jeg iagttager amerikansk patriotisme.

*Oh, say does that star-spangled banner yet wave
O'er the land of the free and the home of the brave*

Men ved du hvad Ella, der er kun dig, til at finde ud af, hvad der er rigtigt, vi kan alle sammen pege på noget som vi finder vigtigt, men det er dig der må trænge ind i kulturen og tage den på dig. Vi vil gerne hjælpe, men det er dig, der skal afgøre vigtigheden. Du har allerede være på den første af mange kulturture, som vi vil invitere dig på. Vi har været i Ribe sammen. Og vi invitere dig igen når du bliver lidt ældre. Vi var inde i domkirken og jeg pegede op på et arkitektonisk mesterværk, en 800 år gammel muret romansk bue, en perfekt halvkugle, 11 meter i diameter og 22 meter oppe. Der findes intet lignende nord for alperne.

Selv kong Valdemar Sejrs unge dronning fra Prag, Dagmar, må have set på dette kuppelbyggeri med ærefrygt.

Men du sov. Det var som om du ville fortælle mig, at murværk, det vil min morfar altså kunne fortælle meget mere om end du kan. Ja, men jeg er stadig betaget og ydmyg over et sådan værk.

Da vi gik ud spillede klokkespillet: *Dronning Dagmar ligger ud i Ribe syg.*
Dagmar. Født i Prag. Død i Ribe som kun 26. årig. Digtet ind i danske hjerter.
Begravet i Ringsted med et byzantinsk smykke, Dagmarkorset.

*Verden er så stor så stor
Ella, Ella, lille
Men meget mindre, end du tror
Ella, Ella, lille*

Tillykke med din dåb, Ella!

Og så fik hun selvfølgelig et Dagmarkors.

I mine noter til dåbstalen havde jeg, efter verselinjen *Gud ånder på øjet når det græder*, to sætninger på tysk. Jeg brugte dem ikke, men da jeg skrev talen, fik den sætning – *Gud ånder på øjet når det græder* – mig til at tænke på en situation i den lille franske by Zellenberg. Det var i påskeferien 2009. Vi var som sædvanlig kørt til Alsace og boede denne gang hos en gammel vinbonde i Zellenberg. Tre gange blev vi inviteret ned i kælderen for at dele en flaske vin med ham. Det startede altid med snak om vind, vejr og vin, men efterhånden som vi nærmede os flaskens bund, blev den gamles øjne fjerne og han begyndte at fortælle. Det var den samme historie hver gang, historien om den nat i Algeriet, hvor ... *vi dræbte 57 banditter. – Men de var jo ikke banditter, de var frihedskæmpere.* Og så den afsluttende sætning: *Wie kann man in dem guten Gott glauben?* At tale om vind, vejr og vin kan jeg godt klare, også på tysk, men hvad kan man på sit turisttysk sige til den menigsløshed og gudsafstand som den gamle åbenbart havde kæmpet med i omkring 60 år? Den tredje gang blev jeg nødt til at forsøge – *Aber vielleicht glaubst der gute Gott an dich.* Han stoppede – så på mig med et særdeles nærværende blik, inden han faldt tilbage i meningsløsheden. *Gud ånder på øjet når det græder* – og nogle gange bruger han altså os andre til det.

Dåben i Skælskør Kirke gav også anledning til faglige overvejelser. Arkitekturen er særpræget, med søjler ned gennem centeraksen. Dette gav mig nogle festlige billeder af, hvorledes man i Skælskør må have indlagt slalom ved såvel bryllupper som begravelser. Jeg kunne selvfølgelig have spurgt de lokale, hvorledes man klarer de situationer, men det ville sandsynligvis have ødelagt mine indre billeder. Et andet særpræg ved kirken er dens altertavle. Et enkelt blik på den, og den var genkendt – men hvor var det nu jeg kendte den fra?

Træskærearbejde på en gylden baggrund. Midterpartiet viser en korsfæstelsesscene og på de to sidefløje har vi de tolv apostle. På en måde er det et meget traditionelt motiv, men det har også sit særpræg. De to røvere er korsfæstet på såkaldte T-kors. Røverne er gengivet i dødsøjeblikket,

hvor de afgiver deres sjæle. Den gode røver, på Jesu højre side, afgiver sin sjæl til en engel, mens den onde røves sjæl bliver hentet af en dæmon.

Hvad jeg ikke vidste den dag, var at den nærliggende Magleby Kirke har et næsten identisk alterparti også som et relief. Jeg kendte til gengæld motivet som kalk- og oliemaleri. Og kalkmaleriet findes også på Vestsjælland, nemlig 50 km nord for Skælskør – i Viskinge. Oliemaleriet er imidlertid placeret langt fra Sjælland, men et sted, hvor der afgjort er større sandsynlighed for at træffe mig end i Viskinge – nemlig i Colmar, på det berømte *Musée Unterlinden*.

Billedet på Musée Unterlinden er sandsynligvis malet af *Hermann Schadeberg* i perioden 1410-1415 og kunne sagtens være inspirationen til billedet i Viskinge, der er malet i perioden 1425-1450, der igen kan have været inspiration for altertavlerne i Skælskør fra 1475-1500 og Magleby o. 1500.

At Colmar er hjemmebane for mig er et, men at en omvandrende maler, der i første halvdel af det 15. århundrede får til opgave at udsmykke kirken i Viskinge, har set et dengang forholdsvis nyt motiv fra området omkring Strasbourg – det kan forbausse. Men kunsten er et internationalt sprog, billeder og forestillinger bevæger sig hurtigt og over store afstande.

Globalisering er ikke et modernitetsfænomen. Midtaldrens katolske kirke var lige så international, magtfuld og mentalitetsstyrende som Google og Facebook er i dag.

Og ringen er sluttet. Fra det forstemmende i ikke at kunne arbejde fagligt forsvarligt, over det håb som et barn giver for forældre, bedsteforældre, oldeforældre (der var syv med til barnedåben!) – ja, det håb som et barn er for verden, og tilbage til den faglige fortælling, der forløser det menneskelige ved at binde indtryk og informationer sammen til en helhed, en helhed der danner grundlag for forståelse – og for forsat undren. Denne gang blev fortællingen udløst af genkendelsen af elementer i et kendt motiv fra den religiøse kunst. En genkendelse der viser sammenhæng og mening – og det på tværs af 600 år og 1200 km.

